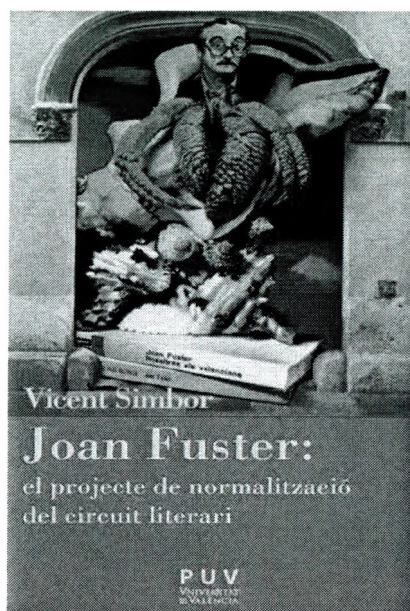

Fuster, un compromís sense reserves

per Pere Guixà

Joan Fuster: el projecte de normalització del circuit literari
Vicent Simbor
«Càtedra Joan Fuster», 14,
Universitat de València,
València, 2012.

Joan Fuster va voler ser conegut com a intel·lectual i com a escriptor, però mai no va fer a contracor la tasca d'activista cultural o cívic, o d'*agit-prop*, tal com diu Vicent Simbor, que sap que aquesta etiqueta hauria fet somriure el de Sueca.

Joan Fuster: el projecte de normalització del circuit literari se suma al seguit de commemoracions que aquest 2012 s'han fet en honor de Fuster: noranta anys del naixement, cinquanta de la publicació de *Nosaltres, els valencians*, vint de la mort... Aquest llibre de Simbor omple un buit poc estudiat, ja que equilibra moltes facetes de l'obra de Fuster, però sobretot aquelles que tenien com a objectiu una plasmació concreta, i fins i tot pragmàtica, en l'àmbit de la pla-

nificació cultural. És a dir, la creació d'un circuit cultural i literari que posés en contacte les Illes, València i el Principat. Fuster volia la transformació d'una infraestructura cultural de mínims i molt regionalitzada en una xarxa editorial, de premis literaris, de revistes i fins i tot de diaris (aquest aspecte, durant el franquisme, sempre va xocar amb la censura), a fi de crear un públic lector, en primer lloc, més o menys voluntarista, i alhora fixar les bases d'un circuit transitable perfectament homologable al de qualsevol altra cultura.

La feina de Fuster va ser ímproba i sovint en detriment de la seva vàlua com a escriptor i pensador. Que aquest circuit (en un país on cada dia sembla que s'hagi de recomençar tot) sigui avui com el que ell havia pensat, no és pas constatable; que la seva petja és visible en el circuit actual, és una veritat contrastable. El llibre de Simbor il·lumina aquesta veritat.

El quid de tot plegat, la feina troncal, va ser el model de llengua literària, que va ser una obsessió de Fuster des de sempre. Per a ell, la llengua ocupava un lloc de privilegi en la seva concepció nacionalista. La tasca d'entendre el catalanisme de Fuster com a essencialista o cultural és inassolible, ja que demanaria un estudi propi, i toparia amb ondulacions que formarien un full de ruta complicat, segons les que fossin les fonts i les èpoques d'aproximació.

Alguna cosa semblant passa amb el model de llengua, que és el pal de paller de la labor de reconstrucció cultural pancatalanista de Fuster. Simbor centra el seu estudi en aquest fet, que Fuster va resoldre de diverses maneres al llarg del temps, sempre depenent del seu estadi de reflexió sobre la situació de la llengua al domini. Tenia en compte, a més, el lector

ideal per a cada text, cada situació d'escriptura, i el fet que un llibre es publicués a València o a Barcelona. Al capdavall, aquest model de llengua era essencialista i purista en tant que havia de servir per a establir un espai nacional català de relacions comunicatives i una identitat comuna, i al mateix temps era pragmàtic i instrumental perquè, un cop establerts i invisibilitzats, aquest espai nacional i aquesta identitat havien de tenir com a funció merament comunicar, dir coses amb naturalitat, amb transparència. La millor prosa de Fuster, aquella que és avui d'un sentit i un plaer perdurables, s'empelta d'aquest objectiu, l'acompleix feliçment.

En la dualitat entre partidaris del policentrisme lingüístic i unitaristes, Fuster es proclamava més acostat a aquest segon front, i era partidari d'una confecció de la llengua literària (o estàndard, com se'n diu avui) molt uniforme, fabriana, basada en el parlar central o barceloní. Els seus oponents adveraven la conveniència d'incorporar les formes morfològiques i lèxiques dels principals parlars catalans. Portades a l'extrem, totes dues propostes quedaven molt allunyades i deixaven lloc per a posicionaments menys extrems, com ara el de Fuster, unitarista, però amb matisos raonats.

Fuster optava per unes solucions úniques morfològiques en la llengua literària, socialment majoritàries, les de la parla barcelonina o central, però pel que fa al lèxic defensava l'obertura dialectal.

Vet aquí el gruix de l'estudi de Simbor, el canemàs del seu llibre, allà on Fuster va ocupar més hores del seu temps, sense recança però amb el nequit d'estar absentant-se –hi insistim– de la seva feina d'escriptor i pensador.

I aquesta obsessió pel model lin-